

Asia: VN/4507/2021

Lausuntopyyntö työryhmän luonnoksesta maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmaksi (MISU)

Lausunnonantajan lausunto

1. Onko ehdotettu maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman toimenpidekokonaisuus tasapainoinen, vaikuttava ja toteuttamiskelpoinen?

Rakennusteollisuus RT ry (RT) kiittää mahdollisuudesta lausua työryhmän luonnoksesta maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmaksi. RT haluaa kiinnittää huomiota erityisesti alla (lausuntokohdat 1-3) esitettyihin kohtiin.

RT toteaa, että useat ohjauskeinot vaikuttavat epämääräisiltä tai ne puuttuvat kokonaan. Samoin todelliset (päästö)vaikutusarviot puuttuvat.

Suunnitelman sisällön ajantasaisuus:

RT katsoo, että suunnitelmassa ei ole otettu ja osin ei ole vielä ottaa huomioon viimeisintä tutkimus- ja selvitystyötä, jolla on merkittävä vaikutus mm. osiin ehdotetuista toimenpiteistä, mm. puun käyttöön rakentamisessa liittyvistä väitetyistä ilmastohyödyistä. Vähintään on huomioitava seuraavat:

- Sitra studies 205 (May 2022) "TACKLING ROOT CAUSES – Halting biodiversity loss through the circular economy" <https://www.sitra.fi/julkaisut/tackling-root-causes/>

- Suomen ilmastopaneeli Raportti 3/2022 "METSÄT JA ILMASTO: HAKKUUT, HIILINIELUT JA PUUN KÄYTÖN KORVAUSHYÖDYT" <https://www.ilmastopaneeli.fi/wp-content/uploads/2022/05/ilmastopaneelin-raportti-3-2022-metsat-ja-ilmasto-hakkuut-hiilinielut-ja-puun-kayton-korvaushyodyt.pdf>

2. Toimeenpanon näkökulmasta maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmassa hyväksyttävyyys ja oikeudenmukaisuus ovat tärkeitä. Arvioi niiden toteutumista suunnitelmassa.

RT katsoo, että suunnitelman toimeenpanoehdotusten jalkauttamisen kannalta olennaisia hyväksyttävyyksymyksiä ei tarkastella riittävästi, jotta toimien suunnittelussa ja toteutuksessa voitaisiin huomioida mahdolliset näihin liittyvät haasteet. Arviointia hankaloittaa lisäksi se, että todelliset (päästö)vaikutusarviot puuttuvat. Lisäksi RT viittaa kohdassa 1 esiin nostamiin viimeisimpiin suunnitelman sisältöön ja ehdotuksiin vaikuttaviin selvityksiin (raportteihin) ja niiden johtopäätösten huomiointiin suunnitelmassa.

3. Muuta huomioitavaa suunnitelmaluonnoksesta.

7.2.4 "Maankäytön muutosmaksu kaikelle maankäytölle tai raivauksen luvanvaraisuus"

RT katsoo, että kyseinen toimenpide-ehdotus maankäyttömuutosmaksusta tulee poistaa. Teollisuuden näkökulmasta maksulla ei ole esitettyä ohjausvaikutusta ja maksu on käytännössä veronkaltainen lisäkustannus. RT haluaa lisäksi kiinnittää huomiota haasteisiin, jotka kytkeytyisivät ko. maksuun.

Erityisesti tulisi muistaa ja huomioida, että rakennettuun ympäristöön kohdistuu maankäyttö- ja rakennuslain lisäksi useita muita eri lakeja, kuten liikenne- ja energiainfran rakentamiseen liittyvät. Maksun määräytymisperusteiden selkeys ja ennakoitavuus on epäselvää. Ilmiselvänä riskinä on, että rakentamisen maankäytönmuutosmaksun kustannus siirtyisi loppukäyttäjälle. Erityisesti pienissä rakentamishankkeissa maksusta voisi aiheutua merkittävä hallinnollinen taakka ja niissä viranomaistyön kustannus voisi nousta merkittävästi suuremmaksi kuin itse maksutulo. Näitä ongelmakohtia ei ole selvitetty tarpeeksi tai ollenkaan suhteessa saavutettavissa oleviin hyötyihin.

7.10.6 Edistetään hiilivarastoja pitkäikäisissä puutuotteissa ja -rakenteissa:

RT kysyy niistä perusteluista, jotka ovat seuraavan ehdotuksen takana: "Jatketaan puurakentamisen edistämistoimia ympäristöministeriön koordinoimana koko valtioneuvostossa määrittämällä kaikille ministeriöille tavoitteet ja toimenpiteet jotka tukevat kokonaistavoitteiden toteutumista". Jos perusteena ovat ilmastohyödyt, näille tulisi esittää läpinäkyvät perusteet niin, että kyseessä on todelliset ilmastohyödyt ilman epäilystä ilmasto- ja ympäristöhaitoista ja ettei kyseisillä edistämistoimilla puututa vapaisiin markkinoihin eikä toimita materiaali- ja teknologianeutraliteettiperiaatetta vastaan. RT:n jo viittaama Ilmastopaneelin raportti (ks. myös alla olevat huomiot) toteaa kutakuinkin seuraavasti: "... Puunkäytön edistäminen on kuitenkin riskialtista ilmastotavoitteiden kannalta, mikäli se lisää hakkuita. Puun kysyntä on kasvussa, osittain siksi että puuta kohdellaan politiikassa hiilineutraalina tai hiiltä sitovana materiaalina. Hyvin harva puutuote tuottaa niin suuria ilmastohyötyjä, että sen tuottamisen takia puun käyttöä kannattaisi ilmastomielessä kokonaisuutena lisätä (Ilmastopaneeli 2022)."

Edelliseen sekä kohtaan "Kehitetään edelleen pitkäikäisiin puutuotteisiin ja -rakenteisiin sitoutuneen hiilen määrän, hiilijalan- ja hiilikädenjäljen ja substituutiovaikutusten arviointiin sekä elinkaariarviointeihin käytettäviä laskenta- ja arviointityökaluja sekä edistetään niiden nopeaa

käyttöönottoa erityisesti julkisen toimijan rakentamis- ja sisustamishankkeissa" toteaa lisäksi seuraavaa:

- toimenpide-ehdotuksessa tulee huomiota myös puun käytön edistämiseksi selvitetyt Sitra studies 205 (May 2022) "TACKLING ROOT CAUSES – Halting biodiversity loss through the circular economy" sekä Suomen ilmastopaneelin Raportti 3/2022 "METSÄT JA ILMASTO: HAKKUUT, HIILINIELUT JA PUUN KÄYTÖN KORVAUSHYÖDYT". Ensimmäisessä on käsitelty lisääntyvän puun käytön vaikutuksia biodiversiteettikatoon ja toisessa hiilijalan- ja hiilikädenjäljen ja substituutiovaikutusten arviointiin oleellisesti vaikuttavia ja huomioon otettavia laskentaparametreja ja -oletuksia
- hiilijalan- ja hiilikädenjäljen arviointia on jo sisällytetty YM:n ehdotukseen rakentamislainsäädännön asetuksenantovaltuutena ns. ilmastaselvitykselle. Kyseiseen asetusehdotukseen ilmastolainsäädännön (lausunnolla kesällä 2021) annettiin laajasti vakavia kommentteja mm. hiilikädenjäljen määrittelyyn liittyvien epäselvyyksien johdosta. Näistä etenkin hiilivarastojen esittämiseen ilmastohyötynä esitettiin vastustavia erilliselvityksiä perusteltuja kommentteja, joita nyt tukee myös Ilmastopaneelin tuore raportti.
- hiilijalanjäljen laskentaan on jo laadittu yhteiseurooppalaiset EN-standardit, joihin viitataan jo eri lainsäädäntöaloitteissa. Ainoa, mitä niiden edelleen kehittämisessä tulisi ottaa huomioon, on tarkennukset mm. sitoutuneen hiilen todellisiin vaikutuksiin ottaen huomioon muun muassa em. Ilmastopaneelin raportin johtopäätökset
- myös hiilikädenjälki tarvitsee arviointiinsa yhteiseurooppalaiset EN-standardit, mutta niiden kehittäminen on vasta aluillaan. Ko. standardisointityön tulee tapahtua standardisointijärjestöjen vetovastuulla arviointimenetelmien ja niiden tuottamien tulosten läpinäkyvyyden ja uskottavuuden varmistamiseksi.

Vuorinen Jari
Rakennusteollisuus RT ry